

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuj
v gledališkem poslopiu.

Štajerc izhaja vsaki drugi četrtek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Sestavki dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalje do ponedeljka pred izdajo do-
tične številke vposlati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuj za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Pri odjemanju več ko 10 števk pri-
meren rabat.

Cena za oznanila za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—,
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—,
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu posebno zni-
žana cena.

Štev. 6.

V Ptuj v nedeljo dne 9. septembra 1900.

I. letnik.

„Südsteirische Post“ in Raiffeisen-ovi zavodi.

Časnik „Südsteirische Post“ v Mariboru trudi se
že nekaj časa sem, da bi ljudstvo na spodnjem Šta-
jerskem prepričal, da so konzumna društva Raiff-
eisen-ovi zavodi, in ko je to debelo laž med svet
spravila, plava v morju take samozvesti za Reiff-
eisen-ove kaplane na spodnjem Štajerskem. Tako otroče
kakor je to poročilo, potrebuje vseedno čvrstega od-
govora.

Pred vsem konstatiramo, da skoraj vsa „kmetijska
društva“ katera vsa so večinoma pod poveljstvom du-
hovščine ustanovljena bila, so Šulce-Delciš-ova društva
omejeno zavezo, ne pa Raiffeisenovi zavodi. Ud-
akega društva je porok samo še za enkrat toliko,
kolikor je vplačal, ni pa porok z vsem svojim pre-
noženjem, kakor je to pri Raiffeisenovih zavodih.
Neki gospod Ivan Kač pride na povabilo gospoda žup-
nika ali kaplana v kakšen kraj in drži govor o po-
močnicah in samopomočju kar ni slabo; ja, ta gospod
še celo toliko odkritosrčen, da kramarije odsvetuje.
Ali, kaj pomaga! komaj je gospod odšel, in se je par
to goldinarjev skupaj „sfehtalo“ že so, na pred krat-

Ta črni.

Od P. K. Rosegger-ja. (Ponatis prepovedan.)

V naši krčmi govorilo se je enkrat od „črnega“.
li tukaj ni se mislilo na črno jabolko, črno vino ali
a črni pacani tobak. „So med nebom in zemljo tudi
od drugi črni vragovi od katerih se vam solško izo-
sih, razenemu učeniku še sanjalo ni“, rekel je učeni črev-
ar učitelju.

„Res je“, vtakne se dimnikar Peter Črminus zmes,
jaz bi vam znal od tega nekaj povedati.“

„Le povej!“ prigovarjajo drugi.

In praskač dimnikar je pričel:

„Sakrabort, ako se jaz na to spomnim! Ti ubogi
rojač! Krojač Jaka Pink iz Srebernice, katerega brez
ega lahko božjast napade, in kateri vedno spovedni
stek od sv. Roka v vodo namoči, ker taka voda je
obra, če se kdo vstraši, in tudi pomaga težko vest
dganjati, ako kdo preveč sukna za se odreže. Ta
ubogi Pink je enkrat nekaj takega doživel. Smejati
n jokati bi se mogel ob enem, ako na to pomislim,
o, pa škodilo mu ni nič.

kem slišane dobre nauke pozabili in konzum mora
biti, pri katerem ravno gospodje kaplani ta veliki
zvonec nosijo.

Ljuba „Südštajerska“, ako bi ranjki Raiffeisen
vedel za delovanje tvojih kaplanov, bi se pač v grobu
obrnil. Raiffeisen-ovi zavodi so organizacije, katere skoz
z neomenjenim poroštvom svojih udov pritiskajo, da
se skrbno in varčno dela in natančni računi vodijo
in ravno v tem je velika prednost. Dalje omogočijo taki
zavodi osebni kredit le takrat, ako se dokaže, da se
bo res tudi le v povzdigo kmetijstva porabil. Potrebuje
li kmet živine, kupi mu isto zavod, kupi kmet po-
sestvo, plačano bo isto skoz zavod, ali ako hoče on
kak nadležen dolg plačati, zgodi se isto tudi skozi
zavod. Zavod toraj skrbi, da pride denar na pravo
mesto.

Raiffeisen-ovi zavodi dalje ustanovljajo skladišča
za žito in dajejo na v žitnici shranjeno žito svojim
udom predujem (voršus); ustanovljajo kleti v povzdigo
in zboljšanje vinarstva, preskrbi svojim udom plemensko
živino, kuretnino i. t. d. najboljše vrste; se peča s
sirarstvom in še z več takimi dobrimi napravami, ki
so kmetom v korist. Kramarij pa Raiffeisen-ovi zavodi
ne ustanovljajo.

Zgodilo se je to takó. Na pustni torek sem malo
preveč pil. Pri Korencu sem dimnik izpraskal in ko
sem potem čez klanec šel, mi je malo mrzlo postalo.
Tukaj se domislim: spil bom par štamperlov šnopsa,
da mi bo gorkeje. Potegnil sem pa v naglici malo
preveč in ko grem čez klanec doli, začelo mi je ne-
kako čudno postajati in postal sem grozno zaspan.
Stemnilo se je že tudi. Domov danes ne pridem več,
sem si mislil, ampak šel bom tam k mlekarici in
prosil za prenočišče. Je dobra žena ta mlekarica, pa
saj jo poznate. Ravno je vlekla frišno pečeni kruh
iz peči, in to velike hlebe, in hotla mi ga je eno
šnitro dati. Hvala, rečem; frišno pečenega kruha jaz
ne jem, pač pa prosim za eno posteljo, ako jo imaš.
Ali ona sklence roke čez glavo in pravi: ne morem.
Krojača imam v hiši in ta spi v postelji za po-
potnike, v hlevu je premrzlo, na trdi klopi pa ni
za ležati. Naj bo kakor hoče, sem rekel, pusti me
morebit v peč zlesti, notri bi bilo že gorko, ne sra-
mujem se pa tudi ne.

Ti norec! pravi mlekarica. V peč hočes zlesti?
Ja, zaradi mene le zlezi, mrzlo ti ne bode, samo trdo

Bog dal, da bi se naši kaplani s takimi podjetji pečati začeli, trgovstvo bi proti temu nič ne imelo, saj ako kmet več in boljšega blaga pridela, trgovec pa več kupiti zamore, bo tudi ložje prodal in manj vožnih stroškov imel. Pa vsakdo naj ostane pri svojem poklicu, kmet pri kmetiji, trgovec pri trgovini.

Deželni odbor je sklenil centralno zvezo kmetijskih Raiffeisen-ovih vodov za Štajersko ustanoviti, katerim bo dal 400.000 kron proti 3 % obresti. Raiffeisen-ovi zavodi zamorejo torej posojilo proti 3 percentnimi obresti in to brez odpovedi in brez stroškov dobiti. Ako se toraj le petdeset kmetov na Štajerskem v to svrhom skupaj spravi in Raiffeisen-ov zavod ustanovi, ima že pravico do tega posojila. Ven toraj z „Raiffeisen-ovimi kaplani“. Prav veselilo bi vsacega kmečkega prijatelja, ko bi tukaj duhovništvo na noge stopilo in se za to pobrigalo.

O razkosanju zemljišč.

Da se razkosanje zemljišč prepreči in izsesavanje malega poljedelca skoz veleposestva zabrani, bilo je že od starih časov sem dedinstvo na deželi drugače vravnano kakor v mestih. Od Marije Terezije obstajali so posebni predpisi o kmečkem dedinstvu. Ko je liberalizem na krmilo prišel, kateri si je domneval, da je razkosanje posestev le v rešitev in varstvo kmečkega stanu, mogel se je dotedajšni dedinski red tem predpisom pokoriti. Kmetje pa so se napram predpisom le starih navad držali, da je starejši sin gospodarstvo in posestvo prevzel, in svojim bratom in sestram le gotovi del dedščine izplačal. Slabi nasledki postave z leta 1868, ki razločka med mestnim in kmečkim življenjem ne pozna, so se kmalo občutno pokazali. Prevzetje posestva bilo je prej prav dobro. Zahtevanje dedičev ni bilo veliko, plačilni pogoji so bili jako zmerni, prepis posestva zgodil se je na priprost način in ni bil drag.

je. Kaj še, rečem. Ako je človek truden in zaspan, je tudi cigel dober.

Prav maš, mi potrdi mlekarica. Jaz, nebodi len, zlezem v mojo spalnico. Lepo toplo je. Kmečko peč itak poznate, ki je dobra za vse. Za kruh peči, za sadje sušiti in za sobe greti. Prostora je notri za celo družino. Ali prekleto temno je notri. No, jaz zlezem lepo ritensko daleč notri, mlekarica pa z zakrivalom odprtino peči lepo zakrije, in pravi: dimnikar zdaj se pa le dobro naspij.

Spal sem celo noč kakor maček na solncu, in vi mi ne bodete verjeli, da sem jaz črni dimnikar v temni in okajeni peči celi čas od ene snežnobeke device sanjal, tako da se morem še sedaj čuditi, da ta bela deklica pri tem nobenega črnega madeža dobila ni. — Kar naenkrat začne nekaj smrdeti. Zdelo se mi je tako, kakor da bi jaz gori v dimniku bil, odspodaj pa bi kurili in mene namesto krače gor obesili in me sušili. Jaz se zdramim. Okoli mene se ručeče žari in vidim, da poleg mene naračaj polen gori. Ker ima krojač v svoji sobici rad toplo, je kravarica

Od leta 1868 pa je to vse z enim udarcem prenehalo. Taisti, kateri je primoran posestvo prevzeti, je prisiljen, dolgove delati, da svoje sodediče izplača.

Ker se posestvo itak že previsoko ceni, si pač lahko mislimo, da njegovo življenje ne bo z rožicami postlano. Preveliko zadolženje avstrijskega kmeta se tudi od te strani lahko zapopade. Iz tega vzroka ni klic za nove upeljatve kmečkih dedinskih postav po letu 1870 vtihtil. Tudi državni zbor se je leta 1880 s tem vprašanjem baval, in spoznati mogel, da slabi kmečki položaj v Avstriji razen drugih nadlog tudi iz tega vzroka izhaja, ker se posestva cepijo; v letu 1889 pa se je celó postava na znanje vzela, s katero se je hotelo prejšnje nedostatke popraviti. Žalibog pa je tako zahtevanje in taka postava le na papirju ostala. To bila je takorekoč postava v okvirju; in da bi kmet od te postave kaj čutil, naj bi potem deželni odbori nadalje razpravljali. Ni se pa v celi Avstriji našel deželni odbor, ki bi se postopil dalje o tem pečati, kar je državni zbor zahteval. Na Tirolskem se je pred nekaj leti enako vprašanje razvilo, in bi se dosegel vspeh, ali postava ni zadobila cesarjevega potrdila. Ta zgled naj bi tudi po drugih deželah vspodbujal, in tako bi tudi štajerski deželni odbor ne smel takega vprašanja v nemar pustiti, posebno še ker se je poslanec Hagenhofer za to že potegnili.

Treba je le dobre volje in vstrajnosti. Druge malenkosti, ki temu nasprotujejo, se že odstraniti dajo. Mi torej se zanašamo, da se bode naš deželni odbor o prvem zasedanju deželnega odbora s tem vprašanjem baval in konečno to stvar tudi dobro rešil.

Kdo je doslednejši?

V Celji pripetil se je žalosten dogodek. Na živih bolni gospod Franc Rakusch je v hipu dušne one moglosti ustrelil sebe in svojo nevesto, gospodično in boljše družine.

na vse zgodaj v peč zakurila in ni pogledala, če je kdo notri. Ona je drva notri noložila ter podžgala. In jaz črni zlodej, bil sem v peklu.

Vraga! mislim si, glej da ti zdaj kaj pametnega v bučo pade, da prideš ven, saj dolgo premišljevati ne smeš. Pa kod? pri lukni? to ne gre, tu bi mogoče čez goreča polena. Ti peklenski hudič, si mislim. To je prav prava pepelnica. Ta peč me bo res v pepel spremenila. Vdarim z rokami in nogami in z glavami proti steni, in — bumf, lukna je skozi pečnice in sobo gotova. Jaz ne prelen, planem ven — in zapazim, kako krojač Jaka Pink, ki pri mizi krpa, v trenotku kviško skoči in grozno zatuli in puhne skoz vrata ven, da se je ves pobil.

Jaka Pink! počakaj, kričim za njem, kaj ti je! Jaz sem dimnikar Črminus! Nič ni pomagalo — ni mi slišal. Bežal je čez dvorišče in čez travnik.

Tako dolgo je bežal, da se je spotaknil in onemogel na tla pal. Ljudje so za njem hiteli in ga poživili. Ko je k sebi prišel, začel se je tresti po cellem životu. Držal je roke na obraz in zdihoval: V

O tem piše v Celji izhajajoča „Domovina“: „Dvojen samomor: Ustrelil se je v petek dne 24. t. m. Franc Rakusch, brat celjskega podžupana Julius Rakusch-a. Samomorilec ni bil menda nikdar posebno bistre pameti — je bajé v rodbini — to — ker pred leti je isto storil brat Pepi Rakusch. Da pa cela zadeva zgleda bolj romantično, zbral si je samomorilec neko Karolino Kopp, da je šla ž njim v smrt, katero so našli ž njim vred v nedeljo mrtvo.“

V istem časniku piše gospod Anton Lednik, župnik od Sv. Duha v Ločah s celim podpisom: „Prišla mi je „Štajerc“ št. 4 slučajno v roke. Rečem naravnost, kdor protinarodne, protikatoliške časnike bere, kakor je „Štajerc“, ni pošten kmet, ne pošten učitelj, ne pošten duhovnik. Ne morem pa verjeti, kar „Štajerc“ omenja, da bi ptujski mil. g. prošt, kot odličen duhoven, bil naročen na list, ki blati slovenski narod, veroin katoliške vrle duhovnike. Ako pa kateri duhovnik bere protinarodne in protikatoliške časnike, kakor je „Štajerc“, rečem brez ovinkov, da taki duhovnik ni duhovnik v katoliškem in narodnem duhu; on je izdajalec vere in naroda.“ No gospod župnik od Sv. Duha! Vi ste s tem Vašim izpovedanjem v resnici v obče visoko častitega, v spolnjevanju svojih svetih dolžnostij osivelega duhovnika višje stopinje preklinjali, ker on po dolžnosti v svoji župniji izhajajoče liste bere in razglasili to v listu, ki se ne sramuje mrtvih v miru pustiti. List, ki se raduje nad smrtjo nesrečnega in ob uri, ko se njegovi zemljski ostanki po duhovniku blagoslovljajo in ko ranjki pred stolom Nadjvišjega sodnika stoji, pa o njem surove šale zbija, tak list, gospod župnik, ni Vam samo dovoljen, ampak celó vreden, poročila iz Vaše blagoslovljene roke po svetu razglašati.

Gospod župnik! Brezpietna „Domovina“ in brezpietni gospod župnik od Sv. Duha slišita skupaj, saj „gliha vkup štriha“, vendar dovolite pa dostojnim ljudem dostojne liste brati.

Misli si ljubi kmet, tvoja hčer bi na enak za-

dim ga, vidim ga! Vse flike dam nazaj, kar sem jih vkral. Za božjo voljo, samo sedaj mi naj še prizanese.

Kaj pa misliš? ga vprašajo.

Ja, tako je, pravi Pink in sklene roke skupaj. Tako se zgodi, ako se na dan svete Pepelnice v cerkev ne gre. Kolikorkrat mi je moj spovednik svetoval, da se naj krasti odvadim, pa, hudič, skušnjavec je vedno blizu. Ravno na to sem mislil, ko naenkrat v peči grozno počí, zelene pečnice se razletijo narazen in ven se privali dim in — krišč božji — okajena satanova buča.

Žajfe, žajfe! vpijem jaz, da sem se zamogel pred Jakatovim očmi umiti, da bi spoznal, da je iz hudiča dimnikar Črminus postal.

Zdaj šele je Črminusa spoznal, in od tistega dneva ni Jaka Pink nikoli več tudi ne ene flike vkral.“

Vidite, jaz sem ga spreobrnil. Tako mora človek tudi hudič postati, ako hoče kaj dobrega doprinesti. Zato, ljudje božji! naročite se na našega „Štajerca“, on tudi tako dela, ki pa ne košta več kakor samo 60 kr. za celo leto.

lost en način ob življenje prišla, prišel pa bi kak malo- pridrež in se začel čez to norčevati, gotovo bi ga po- bil. Časnik, ki tako malopridnost uganja, tudi družega ne zasluži. Ven toraj z „Domovino“ iz vsake poštene kmečke hiše.

Leskovsko konzumno društvo in leskovske občinske volitve.

Eden izmed dveh junakov v Leskovci, ali pa oba skupaj „sklanfala“ sta tri kilometre dolgo poročilo o dogodkih v Leskovci in ga v „Domovini“ razglasila. Mi bi se z dopisačenjem teh gospodov prav nič ne bavili, ker njihovo izvajanje je bebasto, le žal, ker tudi najneumnejše laži najdejo poslušalce in radi tega čutimo se dolžni, tem gospodom enkrat do dobra posvetiti.

Najprvo je debela laž, da bi v Leskovci dve stranki, ena „nemška“ in ena „slovenska“ bili. Leskovec je čisto slovenski kraj in ako se ljudje tam med seboj bojujejo in življenje grenijo, izhaja to iz tega, ker hočejo konzumovci ene izmed svojih sosedov pokončati, ali v nič spraviti se ne pusti nikdo. Mi smo do dobra prepričani, da bi gospod nadučitelj Stoklas ali Šmigoc tudi zaječal, ko bi mu kak capin hotel borni kruhek iz ust pograbit. Ako torej dopisun „Domovine“ trdi, da leži Leskovec na pruski meji je to pač dokaz, da se mu možgani mehčajo.

Se bolj trapasto je predbacivanje o „narodnem izdajalstvu“, katero se pod noge meče istemu, ki graja konzumsko gospodarstvo. O vi „nebodivastreba!“ Pri komu pa kupuje slovensko narodni konzum blago? Pri dunajskih židovih in pri nemški firmi S c h w a b v P t u j u. Kje pa kupuje vaš sosed, od vas ferdami Blodnik? Pri slovincu Jurca-tu v P t u j u! Kdo je tedaj izdajalec slovenskega naroda? In vi hinavci, hodite k haložkim kmetom in jim vpijete „slovenski narod je v nevarnosti“, med tem pa ne gledate na drugo, kakor da svoje žepe polnite in druge slovenske sovaščane oškodujete.

Buri in Angleži.

Jednajst mescev traja že vojna v Južni Afriki, a konca še ne bo. V zadnjem mesecu se je položaj Burrov v toliko poslabšal, ker je bil general Prinsloo s 4000 možmi ujet. Bitka burskega generala Deweta pri Belfastu pa nikakor ni prinesla Robertsu pričakovane uspeha. „Zmaga“ Angležev je bila tako ničevna, da ne vedo angleški listi o njej ničesar povedati, in da je Roberts kar obmolnil. Angleška vojaška oblastva, pravi brzojavka, so sklenila, Ladybrand braniti. Krüger in vsi uradniki so sedaj v Nelspruitu. Evropsko časopisje še vedno rezko obsoja Roberta, da je tako brutalno izgnal tuje delavce in obrtnike iz burskih krajev. Nekateri so prebivali ondi že po 15 let, v Transvaalu in Oranju, a Roberts jih je dal brez vzroka brutalno izgnat, ter prepeljati na Angleško. Ti reveži se niso mogli niti dobro obleči. Seboj niso smeli vzeti ničesar, niti svojega imetka. Ljudje so zmrzovali in